

December 1. az AIDS világnapja.

December 1. az AIDS világnapja. A szerzett immunhiányos tünetegyüttes névre keresztelt betegséget az 1980-as évek elején azonosították először. Azóta világszerte 25 millió ember halálát okozta, és 60 milliót fertőzött meg a betegséget kiváltó vírus, a HIV. A "korunk pestisének" is nevezett világjárvány a nyolcvanas évek elején, San Franciscóból indult ki. Kezdetben a fertőzés főként a homoszexuális férfiakat, az intravénás kábítószer-élvezőket és azok szexuális partnereit támadta meg, illetve a transfúzióban vagy más vérkészítménykezelésben részesülő betegek (pl. vérzékenyek) fertőzése volt. Mivel a fertőzés és a megbetegedés között sok év telik el, a betegség akadálytalanul terjedhetett el a világon.

Okok

Az ok minden esetben a HIV-fertőzés. Terjedése leggyakrabban a következő módon történik:

1. Nemi úton:
  - Homoszexuális férfiak között, főként anális közösülés útján,
  - heteroszexuálisok között gyakrabban a férfi fertőzi meg a nőt, ritkábban a nő a férfit.
2. Vér útján történő fertőzés lehetősége áll fenn az
  - intravénás kábítószer élvezők között közös tű használata esetén, tűszúrás, nyílt seb és nyálkahártyával való közvetlen érintkezéssel egészségügyi dolgozókat veszélyeztet a betegség, ha a bevezetett óvintézkedéseket és védőruházatot nem használják.
  - Nem kellően fertőtlenített tűvel történő sebzés - beleértve az injekció adását, tetoválást és akupunktúrát is - létrehozhat fertőzést.
  - - Vérátömlesztés vagy vérkészítményekkel történő kezelés esetében ma már a gondosan végzett szűrővizsgálatoknak köszönhetően ez a lehetőség csak kivételesen adódhat.
3. Anyáról magzatra méhen belüli vagy szülés közbeni fertőzéssel terjedhet a kór.

Epidemiológiai tanulmányok szerint a betegség nem terjed kézfogással, átöleléssel, "száraz" csókkal (amikor a testnedvek nem érintkeznek), köhögéssel tüszentéssel, uszodában, fürdőkben, közös evőeszköz használatával, közös WC, fürdőszoba vagy konyha használatával. A betegekkel tehát együtt lehet élni, de a fertőző betegségekre vonatkozó óvintézkedéseketbe kell tartani.

Tünetek, kórlefolyás

A betegség kifejlődésének több fázisát különböztetik meg:

1. fázis: Heveny HIV-fertőzés

Napokkal-hetekkel a HIV fertőzést követően mononucleosis szerű betegség bontakozik ki lázzal, bőrkiütésekkel, nem fertőzőes agyhártya-gyulladással. Az első fázis 10-14 napig tart, és leggyakrabban a fertőzést követő 2-8 héten belül mutatkozik meg.

2. fázis: Tünetmentes vírushordozás

A fertőzöttség csak az antitestek vérből történő kimutatásával ("szerológiai vizsgálattal") igazolható.

3. fázis: Tartós, egész szerve kiterjedő nyirokcsomó-megnagyobbodás (PGL = persistent generalised lymphadenopathy)

Az időszak jellemzője kettő vagy több anatómiai régióban jól tapintható nyirokcsomó-megnagyobbodás (a lágyéki nyirokcsomókon kívül). A jelenség legalább három hónapig tart. A PGL az immunhiányos tünetegyüttes előtt 3-5 évvel jelentkezik

4. fázis: Szerzett immunhiányos betegség, az AIDS fázisa

Idült, mással nem magyarázható gyengeség, fogyás, állandósuló bőrgyulladások, övsömör, idült hasmenés, szájpenész, idült, semmilyen kezelésre nem gyógyuló hüvelygyulladás vezet be a fertőzés végső stádiumát. Idővel olyan fertőzések sorozata jön létre, amelyek egészséges immunrendszer mellett nem alakulnának ki. (Ezeket hívják az orvosok "opportunistá fertőzéseknek"). Ilyen a már említett Pneumocystis carinii tüdőgyulladás. Az immunhiány máskor rosszindulatú daganatoknak enged teret (pl.: a Kaposi szarkóma).

Megelőzés

Már a fogamzásgátló módszer kiválasztásánál gondolni kell a HIV-fertőzés lehetőségére.

A HIV-fertőzés megelőzésére az alábbi lehetőségek javasolhatók:

Önmegtartóztatás a biztonságos monogám párkapcsolatig, illetve teljes monogámia abban az esetben, ha mindkét partner biztosan fertőzésmentes.

- Tartózkodni kell minden olyan nemi együttléttől, amely a fertőző testnedvekkel való érintkezést lehetővé tenné, beleértve a vaginális, anális és orális közösülést is. Szájüregi és nemi szervi vérzések esetén szigorú önmegtartóztatás szükséges.
- Fertőző testnedvekkel való érintkezés lehetősége esetén latex condom síkosítóval együtt történő alkalmazása javasolható. Egy ugandai felmérés szerint az óvszer használata kétharmaddal csökkenti, de nem szünteti meg a HIV fertőzés veszélyét.

Hasznos tudnivalók

Mint már utaltunk rá, a HIV nem terjed sem a beteg érintésével, sem cseppfertőzéssel, sem úgynevezett vektorok - szúnyog, légy, stb. - közreműködésével. A betegség gyakrabban nemi úton terjed, ritkábban a beteg vérének, nyálának szóródásával. Ezért az egészségügyi dolgozók számára külön előírások szolgálnak a fertőzésveszély minimalizálására.